

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาภาคการเกษตรยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทย ถึงแม้ว่ารายได้จากภาคเกษตรจะมีสัดส่วนลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ก็ตาม กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประมาณร้อยละ 60 ยังเป็นประชากรในภาคเกษตร ดังนั้นนโยบายในการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อภาคการเกษตรต่อไป หากไม่มีการพัฒนาการเกษตรจะเป็นผลทำให้รายได้ของประชากรในภาคการเกษตรตกต่ำลง เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากรในภาคการเกษตรกับรายได้ของประชากรนอกภาคการเกษตรมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการอพยพของแรงงานจากภาคการเกษตรในชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศต่อไป นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิดมากขึ้นทั้งด้านการค้า การลงทุน และภาคการเงิน โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนจากประเทศที่มีภาคการเกษตรเป็นหลัก ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมากขึ้น และที่สำคัญคือภาคเอกชนมีบทบาทสูงขึ้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันให้เศรษฐกิจเติบโต แต่ความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในอัตราสูง ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ น้ำ หรือแร่ธาตุ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ไม่ได้กระจายไปสู่ประชากรอย่างทั่วถึง ภาวะความยากจนจึงยังเป็นปัญหาสำคัญ รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเห็นว่ามีความจำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่ของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น จึงได้พิจารณาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2536 เห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินงาน “แผนปรับโครงสร้างและระบบผลิตการเกษตร” ในปี 2537 – 2539 เพื่อแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ การขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก โดยการปรับเปลี่ยนพืชที่มีปัญหาด้านราคาได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง กาแฟ และพริกไทย ไปสู่กิจกรรมการผลิตประเภทอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าและเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมที่จะส่งเสริมได้แก่ การเลี้ยงโคนม โคนเนื้อ ไม้ยืนต้น ไม้โตเร็ว ไม้ดอก ไม้ประดับ และไร่นาสวนผสม โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ ให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมทดแทนด้วยการให้

ปัจจัยการผลิตบางส่วนปัจจัยพื้นฐาน( เช่น แหล่งน้ำในไร่นา)ให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเงื่อนไขผ่อนปรนรวมทั้งการให้บริการทางวิชาการ

อำเภอไชยปราการ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นพื้นที่มอบเป้าหมายของ “แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตปี2537 – 2539 ” ซึ่งอำเภอไชยปราการได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามแผนดังกล่าวในปี 2538 – 2539 โดยกำหนดให้ช่วยเหลือเกษตรกรจำนวน 127 ราย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรนั้นต้องอาศัยหลาย ๆ หน่วยงานรวมทั้งเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของโครงการและการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะส่วนของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเท่านั้น เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศต่อไป

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรเพื่อหาผลกระทบทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เกิดจากโครงการนี้
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในส่วนของเกษตรกร

## 1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร จากการดำเนินงานตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร
- 2) ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร
- 3) เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร
- 4) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บริการสินเชื่อการเกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

#### 1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในเขตอำเภอไชยปราการ ในปี พ.ศ. 2538 – 2539 และศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการนี้

#### 1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

##### 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายคือเกษตรกรลูกค้าฯ.ก.ส. ในเขตอำเภอไชยปราการที่กู้เงินจากธ.ก.ส. ในโครงการตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ปี 2538 – 2539 จำนวน 95 ราย

##### 2) วิธีสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) โดยกำหนดเลือกเฉพาะเกษตรกรลูกค้าฯ.ก.ส. ในอำเภอไชยปราการเท่านั้น

##### 3) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ลักษณะของคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีทั้งคำถามแบบปลายปิด โดยกำหนดคำถามและคำตอบที่แน่นอน และคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นอิสระของเกษตรกรผู้ตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปของเกษตรกร

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยความเข้าใจในโครงการวัตถุประสงค์ที่เข้าร่วมโครงการ การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดแผนการผลิต และความคาดหวังของเกษตรกร

ส่วนที่ 5 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรรวมทั้งข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการ

#### 4) การประมวลผลวิเคราะห์

ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และคำร้อยละในการเปรียบเทียบคุณลักษณะต่าง ๆ ของตัวแปร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Chiang Mai University